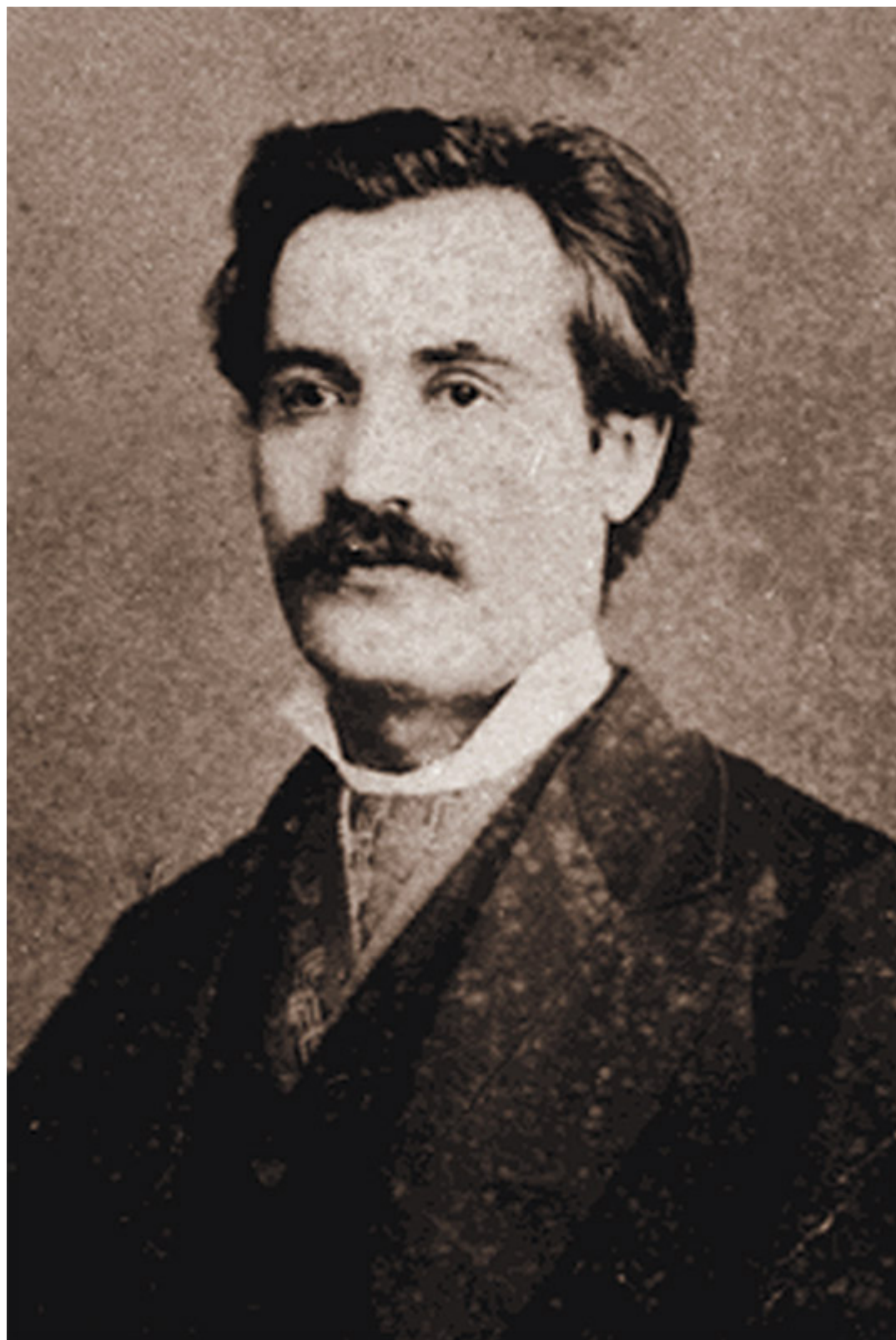

**[„AM ARĂTAT ÎN MAI MULTE
RÂNDURI”] – de Mihai Eminescu
[26 mai 1882]**

Am arătat în mai multe rânduri că rămânerea la putere a roșiilor va degenera într-un pericol social. Nimic nu e mai periculos pentru conștiința unui popor decât priveliștea corupției și a nulității recompensate, decât ridicarea în sus a demeritului. Această priveliște îi ia poporului încrederea în valoarea muncii și în siguranța înaintării prin merit. Dându-i-se zilnic exemplu că, fără a ști ceva și fără a fi muncit, cineva poate ajunge bogat și om cu vază, arătându-i-se zilnic împrăștierea de oameni ce n-aveau alt drept decât favorile oamenilor zilei, contagiul intelectual și moral devine din endemic epidemic, trece de la restrânsul grup al Campiniilor la grupuri din ce în ce mai numeroase de cetățeni, cărora le vine asemenea în minte ceea ce nu le-ar fi venit niciodată fără molipsirea prin exemplul celor împrăștiți fără drept și a celor ce, prin explicații sofisticate a legii, au știut să-și înjghebe moșii sub pretextul c-ar fi însurăței.

Am constatat asemenea că nicicând în România n-a existat cestiunea agrară. De la începuturile acestor țări și până la împrăștierea regimul moșiilor era proprietatea mare și cea mică pe de-o parte, posesiunea ereditară în anume condiții, stabilite prin tranzacție liberă, pe de alta. Niciodată nu i-a venit românului în minte de-a pretinde ceea ce nu este al lui, tot precum, pe de altă parte, simțul de drept era atât de puternic în el și iubirea ogorului atât de înrădăcinată încât pentru un petec cât de neînsemnat de pământ se judeca până în pânzele albe.

În decursul unei vieți de sine stătătoare de câteva sute de ani poporul nostru n-a avut nevoie nici de Cod civil, nici de Cod penal pentru a avea un adânc sentiment de drept și, precum roiul de albine nu are lipsă de legi și regulamente scrise, de recrutări etc., tot așa și la poporul nostru toate lucrurile mergeau strună printr-un înăscut spirit de echitate și de solidaritate.

Fără recrutație Mircea și Ștefan-Vodă ridicau țara în picioare, ba adesea nici nu puteau s-o înfrâne și s-o

domolească când era vorba de năvăliri în afară. În tot decursul acestei lungi epopee nu găsim însemnându-se de niciunul din cronicarii noștri o mișcare agrară; nicicând acest popor îndărătnic și viteaz nu atinge nici în clin nici în mână averea sau dreptul altuia; din contra, vedem o energică statornicie în păstrarea și moștenirea proprietății. A înstrăina un petec de moșie în vremea veche era o afacere de stat și avea nevoie de sancțiunea Domnului și a sfatului suprem.

Astfel istoria s-a însărcinat, prin mersul ei organic, să dea creștere poporului românesc, o creștere ale cărei principii conservatoare deveniseră atât de abituale, atât de constitutive pentru chipul de a vedea a fiecăruia, încât un om nici-și putea închipui măcar că poate să-și arunce ochii asupra lucrului altuia.

Dar, pe cât educația unui popor se câștigă și se păstrează cu anevoie, tot atât de lesne se pierde și se compromite o asemenea moștenire când se dau de sus exemple de neorânduială, de nedreptate, de incoerență. A fost destul ca, în curs de câteva luni, un demagog cosmopolit să stea ministru, pentru ca conștiința de drept a poporului să înceapă a se întuneca, pentru ca să se nască în el dorinți nelegitime, cari înainte nici prin vis nu i-ar fi trecut, pentru ca să se zdruncine în el complexul de idei abituale cari, din neam în neam, constituiseră vederile sale juridice și morale.

Dar și mai odios în toate acestea e că guvernul, în loc de-a izola ceea ce s-a întâmplat în mod izolat în Ilfov și Vlașca, se servă de evenimentul petiției colective din aceste județe pentru a imprima chiar cererilor drepte ale țăranilor caracterul neliniștitor al unei mișcări agrare; că, nevrând să facă dreptate sătenilor de pe moșia arendată de un Pișca, i-acuză fără cuvânt și fără umbră de adevăr că ar fi cerând același lucru ca și țăranii din Vlașca și Ilfov.

Iată dar o mișcare nelegitimă și neîndreptățită devenind un

pretext pentru persecutarea și maltratarea aceluia care au cereri drepte; iată un Chirițescu, fost camardiner, servindu-se de poziția de prefect pentru a caracteriza de mișcare agrară reclamații făcute în contra unor măsurători strâmbe și asupritoare ale ogoarelor ce oamenii s-au obligat a le munci arendașului. Pe de o parte dar se înscenează mișcarea, pe de alta ea servă de pretext de persecuțiune în contra oamenilor fără vină și a căror reclamații sunt drepte.

Toate acestea nimicesc influența educativă pe care statul îl exercită în alte țări, prin corectitudinea actelor sale, asupra conștiinței cetățenilor. Vechi și drepte vederi de cuviință și de echitate se discompun în această atmosferă, poporul-o ființă organizată prin nestrămutate vederi intelectuale și morale – devine o adunătură inorganică de indivizi, predispusă spre anarhie atât în urma instigațiilor vinovate ale agenților demagogi ai partidului cât și prin lipsa de dreptate și prin pierderea încrederii în stat.

Oare să fim un popor atât de bătrân încât să fi pierdut memoria trecutului? Să nu știm că numai în păstrarea bunurilor morale cu greu câștigate în trecut, în păstrarea elementelor educative ale istoriei române e rădăcina spornică a viitorului? Să nu vedem limpede că instinctele demagogice nu sunt decât rămășițele invidiei venetice, care dușmănea tot în această țară: și familie, și biserică, și limbă, și datină? Oare noi să nu știm că vrajba socială și politică n-a avut altă țintă decât a altera caracterul și inima dreaptă pe care părinții din părinți au lăsat-o moștenire poporului nostru, pentru a le asimila instinctelor bastarde și veninoase ale rămășițelor de venetici?

Zilnicele atentate ale guvernărilor asupra principiilor ce asigură dezvoltarea liniștită a unui popor să nu fie în stare a trezi rezistența tuturor elementelor sănătoase din țară? Coroana poate rămânea îngăduitoare față cu tentative capabile a săpa și dezrădăcina orice societate din lume, necum una șubrezită prin o lungă și sterilă epocă de tranziție?

Iată întrebări cari se impun de la sine în situația grea ce se creează țării prin rămânerea la putere a partidului roșu, putrezit moralicește de variile afaceri impure începute cu cărăturile Warszawsky și încheiate cu Cernavodă – chiustenge.

Numai un guvern onest și o administrație onestă sunt în stare a readuce poporul la ideile sale de drept, a-i reda creșterea și maniera de-a vedea pe care i-o dăduse în trecut statornicia datinei sale juridice și simțul său de echitate, nutrit de biserică și de lege. Astfel, din destrăbălare în destrăbălare, am ajunge a se șterge cu totul din conștiința publică deosebirea între bine și rău, între drept și nedrept; anarhia de idei ar da naștere anarhiei ordinii materiale.

Dar, în caosul acesta, ce-ar mai fi statornic, ce-ar mai fi sigur? dacă am trăi încăi izolați în Peninsula Iberică sau în grupul Insulelor Britanice, discompunerea ar fi foarte păgubitoare progresului, dar nu ar nimici statul. Dar, încleștați între mari și puternice monarhii, mișcările nesănătoase dinlăuntru s-ar preface oricând într-un pericol pentru chiar existența statului și caosul stingerii ar amenința însăși individualitatea etnică și istorică a poporului românesc. Oare roșii să nu înțeleagă că acel caos i-ar înghiți și pe ei împreună cu țara ntreagă? Să nu înțeleagă că-n urma repetatelor greșeli de guvernământ e o datorie pentru ei de-a suporta discreditul ce și l-au grămădit asupra-le și de- a se curăți de el? Iată o cestiune pe care n-o punem, se 'nțelege, masei interesate a partidului, dar care merită fără îndoială atenția oamenilor lui conducători.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro